

Ս Ի Ո Ն

ԺԳ. ՏԱՐԻ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ

1940

ՄԱՅԻՍ-ՅՈՒՆԻՍ

ԹԻԻ 5-6

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Յարութեան մտածումը, թէ մարդուն կեանքը չի վերջանար զերեզմանով, անմահութեան հաւատքին առաջին լոյսն է՝ հոգիին մէջ ծագած։ Յիսուս պատմութեան մեծագոյն հրաշքն է, ու ասիկա՝ իր յարութեամբը մանաւանդ։

Եթէ մահը ամենախորունկ և նշանակալից իրողութիւնն է, որ միայն կրնայ ճշդել կեանքի իմաստին հարցը, վասնզի կեանքը անկէ անցնելէ վերջ միայն իր ճակատագրին կ'երթայ, յարութիւնը լուսազարդուած իրականութիւնն է մահուան խորհուրդին։ Մահը միայն փաստը չէ կեանքի ունայնութեան, այլ յայտարարը նաև անոր բարձրագոյն իմաստին։ Խորունկ կարօտն ու տազնապը զոր կը սեղմենք իր խորհուրդին դիմաց, ապացոյցներ են թէ յաւիտենականութիւնը կը քաշէ զմեզ, մեր մէջ յուզելով այն զգացումները, որոնք նոյն ատեն յոյսերն են մարդկութեան, իրականանալու սահմանուած։

Մահը վերջակէտը չէ կեանքին, այլ վայրկեան մը կեանքի խորհուրդին, վերջին բառը իրեն չի պատկանիր։ Անոր դէմ ապստամբելը մերժել է զԱստուած։ Սակայն մենք պարտինք կռուիլ անոր դէմ և նուաճել զայն, հանել իր սլաքը ինչպէս կ'ըսէ Առաքեալը։ Յիսուսի գործը աշխարհի մէջ այս յաղթանակը եղաւ, իբր պատրաստութիւն յարութեան և յաւիտենական կեանքին։

Աստուածորդին, քաւիչն ու փրկիչը, սուրբն ու անմեղը, մեռաւ մահը սրբելու համար։ Քրիստոս իր մահուամբ յաղթեց մահուան։ Խաչի յարգանքին մէջ, մենք կը ծնրադրենք ազատարար ու յաղթական մահուան առջև որ այլաւ կերպից կեանքը, և ամբողջ գոյութիւնը այս աշխարհին պարտի անցնիլ մահուան ընդմէջէն, և խաչի խորհուրդէն, ելլելու համար յարութեան և յաւիտենականութեան փառքին։

Յարութեան իրականութեան մէջ յաղթական մահուան պարտութիւնը կը զգացուի։ Քանի որ մարդկային հոգին իր մէջ կը կրէ Աստուծոյ պատկերը, անիկա սահմանուած է վերածնելու ոչ թէ ժամանակին, այլ յաւիտենականութեան մէջ։

Հին աշխարհին համար մարդը միայն մտածումով կրնար Աստուծոյ Անմահութեան մասնակից ըլլալ, ըստ որում մարդկային հոգին անմահ տարր մը

ունէր անով միանալու իր նախատիպարին՝ Աստուծոյ։ Այսկերպ անմահութիւնը խզումն էր նիւթին և հողիին մէջ։ մահն ու ապականութիւնը նիւթին՝ այս մտածումին մէջ չեն յաղթահարուած։ Քրիստոսի յարութիւնը մահուան վրայ տարուած յաղթանակն է, անմահացումը բոլոր արարածներուն։ Հին աշխարհի մտածումին համեմատ՝ հողին կուգար հողեկան աշխարհէ մը, հոս կ'ապրէր առժամանակեայ, յետոյ վերադառնալու համար իր սկիզբին։ մինչ քրիստոնէական մտածումով՝ հողին ամուսնուն ալ անդենականին կը տանի փառաւորելէ վերջ՝ զայն։

Յաւիտենական կեանքը մարդուն կարելի է, և զոյութիւն ունի ո՛չ թէ իր հողին բնութեանը պատճառաւ, այլ որովհետեւ Քրիստոս յարեաւ և յաղթեց աշխարհի մահացուցիչ ուժերուն։ վասնզի տիեզերական հրաշքին մէջ յարութեան իմաստը ուրիշ բան չէ եթէ ոչ իմաստին յաղթանակը իմաստ չեղող, միտք չեղող պարապի մը վրայ, որմէ կազմուած ըլլար մեր տիեզերքը։ Մահը լուսմը կը նշանակէ տիեզերքին, յարութիւնը՝ անոր նորոգումը։ Ասոր համար է որ յարութեան տօնը մշտանորոգ տիեզերքի մը խորհրդանշանը կը դառնայ մեզի։

Հին աշխարհի հասկացողութեամբ՝ մարդուս և տիեզերքին ճակատագիրները բաժնուած էին։ Յիսուսի Յարութեամբ անոնք կը միանան։

Յարութեան հրաշքը մեծ լոյսը կը սփռէ գերեզմանէն անդիի կեանքին վրայ։ Պէտք չէ երկմտիլ անոր ճշմարտութեան, վասնզի անոր վկաները դիւրախաբ մարդեր չէին։ անոնք զայն տեսնելէ, շօշափելէ և անոր հետ խօսակցելէ վերջն ալ տակաւին կը թերահաւատէին։ «Եւ ոմանք երկուացան»։

Զկայ արդարեւ պատմական դէպք մը, որ հարուստ ըլլայ ներքին ու արտաքին այնքան ապացոյցներով, որքան Յիսուսի յարութիւնը։

Գերեզմանը սկզբնակէտը եղաւ Յիսուսի գերազոյն կեանքին, և անով՝ մարդկային կեանքին։ Հոն ուր վերջացած կը կարծուէր իր կեանքն ու զործը, նոյն այդ թափուր գերեզմանին մէջ վերանորոգուեցան անոնք զօրաւոր ու հրաշալի իրականութեամբ։

Կը հաւատանք այս իրողութեան ո՛չ միայն որովհետեւ զիտենք թէ զազափարը չի մեռնիր, թէ սէրը անմահ է, այլ որովհետեւ կը զգանք զինք ամէն օր իր եկեղեցիին մէջ կենդանի։ Ան իր եկեղեցիին մէջ ներկայ է, հողին մէջ բոլոր անոնց՝ որոնք իր անունով կը ժողովուին։ Եւ սակայն Քրիստոս, որուն յաւերժական ներկայութիւնը ունի եկեղեցին իր մէջ, իտէական զոյութիւն մը չէ՛, կամ մարդկային տեսակ մը գաղափարաւոր, զորս իւրաքանչիւր սերունդ ստէպ իր մտքին մէջ կը ստեղծէ, անոր փոխ տալով յաճախ լեզուն իր սեպհական ներշնչումներուն և մտածումներուն։ ոչ ալ պարզ յիշատակ մը, որուն պատկերը կ'ուրուանայ մեր մէջ ժամանակի մը համար միայն։ եկեղեցիին ոգեկոչած և զգացած Քրիստոսը աւետարաններու կենդանի Քրիստոսն է առանց փոփոխման և զիմադեղծումի, որուն համար պիտի կրնայինք ըսել Ս. Պօղոսի հետ։ Թէև զինք չենք ճանչնար ըստ մարմնոյ, բայց կը ճանչնանք ըստ հոգւոյ. և այս վերջին հանգամանքով է որ Ան ապրած է դարերով այնքան ներշնչող ու կենդանի սերունդներու հողին մէջ։

Յիսուսի յարութիւնը այլաբանութիւն մը չէ, այլ իրականութիւն մը, որ պատուած է այլևս մահուան վարագոյրը, և միացուցած իրարու ընդմիշտ կեանքը

անմահութեան, և ժամանակաւորը անժամանակին: Քրիստոսի ճշմարիտ յարութիւնը իր եկեղեցին է, անոր կազմաւորած քրիստոնէական կեանքը, և անկէ ծնած տիեզերական քաղաքակրթութիւնը:

Սերմանում, բայց վերընծիւղումը վիճակին ենթարկուած ցորենահատն է Քրիստոս, իբր հաւատք և կեանք, որ դարերէ ի վեր կ'աճի և կը զարգանայ իր եկեղեցիով, պարպուած գերեզմանի խորհուրդին մէջ:

Այդ ազուր հասկին հատիկներէն մէկն ենք մենք ևս, իբր Ս. զգ և եկեղեցի միանգամայն: Մասնակից եղած ենք իր մահուան, ու կը հաւատանք իր Հնորհիւ մասնակից ըլլալ իր յարութեան: Ո՛չ մէկ ազգ պիտի կրնար մեզի Հափ իրաւունքով ըսել Առաքեալին հետ. «Զջարչարանս Քրիստոսի ի մարմնի իմում կրեմ», ու չկայ նոյնպէս ժողովուրդ մը, որուն համար կարելի ըլլայ իրաւամբ ըսել. «Յոյս նոցա լի է անմահութեամբ»: Գեղեցիկ ու սրտառուչ ըլլալէ աւելի բան մըն է խաչուած ժողովուրդներու ողբերգութեան տեսարանը զայլք յարութիւններու յոյսով:

Ժողովուրդ Հայոց, ի սփիւռս աշխարհի տարտղնուած, գերեզմանին խորհուրդը չմթաղնէ թող հոգիդ, մահէն ու թաղումէն վերջ կայ դեռ յարութեան ճշմարտութիւնը. այն ճշմարտութիւնը որուն հաւատացիր ու սպասեցիր դարերով, և որուն կը հաւատաս տակաւին, պատուած կողերով և արցունքոտ աչքերով:

«Փառք յարութեան քո, Տէր». երգէ՛ այդ փառքը, անոր մէջ դուն երգած պիտի ըլլաս նաև քու յարութեանդ փառքը:

ԽՄԲ.

ՀԱՌԱՏՔԻ ԵՒ ՄՏԱԾՄԱՆ ՅՈՒՔԵՐ

Ն Ե Ր Ք Ի Ն Վ Ե Ր Ա Մ Ն Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Զարմանք կամ հետաքրքրութիւն չե՛ որ մտին մէջ պիտի արեցնեն հոգեւոր նեւաւորութեանց տեղը: — Ռամիկ գիւրահաւանութիւնը եւ գիտական հետազոտութիւնը հաւասարապէս անկարող են մարդուն տալ՝ ինչ որ արմատական կերպարանափոխութեան մը բաւոյական հարկը կը պահանջէ:

Ասոր համար անհրաժեշտ բանն է վերածնունդը, այսինքն ա՛յնպիսի ծնունդ մը, որուն պատճառը կամ ծնուցիչ գորութիւնը մարդկային եւ եկեղաւոր եղանակէն արտադրելի է զեւրիվերոյ կարգի մը՝ Աստուծոյ կամիքն մէջ ըլլալ նոյն իսկ:

Վերածնունդը ոչ քէ վերսին կամ կրկին ծնիլն է, ինչպէս ծիծաղելի բանահաւատութեամբ կը հասկնար Յիսուսի ժամանակակից ռաբբիական գիտութիւնը, այլ վերէն կամ վերուստ ծնունդը, որ մարդուն հոգին Աստուծոյ հետ յարաբերութեան մէջ զնոյ գերգործութեամբ կը կատարուի, մեզի սրբացումով (= ջուրով) եւ անեղծական կեանքի նոր սկզբունքի մը տոգորումով (= հուրով):

«ԱՌԵՏԱՐԱՆԻ ԶԱՄՔԵՆ»